

Hydrocotyle ranunculoides L.f. (Grote waternavel): de stand van zaken

Wim J. Baas (Botanische Oecologie en Evolutiebiologie, Universiteit Utrecht, Postbus 800.84, 3508 TB Utrecht)

Wout J. Holverda (Rijksherbarium / Hortus Botanicus, Postbus 9514, 2300 RA Leiden)

In het voorjaarsnummer van 1996 deden wij verslag van het spectaculaire woekeren van de Grote waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides*).¹ Gedurende de zomer en herfst van 1995 veroverde deze drijvende, oorspronkelijk uit Amerika afkomstige waterplant in recordtijd grote delen van vaarten in West- en Midden-Nederland. Zo massaal, dat bijvoorbeeld in Utrecht-Rijnsweerd de watergangen tot 4 maal toe moesten worden vrijgemaakt.

Gezien de serieuze problemen die deze plant sinds enkele jaren in Australië oplevert is het van belang te weten of de Grote waternavel ook in onze streken een permanente bedreiging kan vormen. Zeker toen bleek dat de vegetatief groeiende plant onze laatste zachte winters had overleefd.

Weliswaar hebben de waterschappen in het late najaar van 1995 de plant zo goed mogelijk mechanisch laten verwijderen, maar indien de plant ook de winter van 1995/1996 zou overleven, dan was daarna de overlast plaatselijk niet te overzien geweest.

Daarom zijn in september 1996 de twee belangrijkste verspreidingsgebieden opnieuw bekeken. Het bleek dat zowel in Rijnsweerd/Bloeiendaal/Biltse Grift (bij Utrecht-Uithof) als in Demmerik/Donkereind (Zuid van Vinkeveen) geen spoor van de plant meer te vinden was. Daar is nu overal weer voornamelijk Gele plomp te zien. En de sloot naast de waterplantenkwekerij van AquaFlora in Demmerik (Ter Aase Zuwe), die vorig jaar door een laag van bijna een meter dikte was "weggegroeid", daarin zwommen nu de meerkoeten tussen Krabbescheer en Kikkerbeet. De resterende vegetatieve delen van de plant zijn de laatste strenge, maar vooral lange winter dus niet doorgelopen. Kennelijk kon de plant zich ook niet via zaad handhaven.

Toch werd *H. ranunculoides* nog op twee plekken aangetroffen, maar het ging wel om uiterst kleine oppervlakten. In Schiedam, half tussen het riet, een plakkaat van ongeveer één vierkante meter.² In Lisse had de plant het, in een sloot in een nieuwbouwwijk, tot twee vierkante meter gebracht.³ Ook al is de plant dus in 1996 opnieuw in het buitenwater terecht gekomen – hij is nog steeds te koop in tuincentra, weliswaar onder de oude naam “Drijvende waternavel” en soms ook foutief als winterharde “Gewone waternavel” – er zal waarschijnlijk nergens sprake zijn geweest van een probleem.

Immers, de vereiste combinatie van voorwaarden voor explosieve groei, namelijk warm, voedselrijk water en veel zon, zijn in 1996 niet opgetreden. Het is mogelijk dat, na een nieuwe zachte winter, materiaal dat dit jaar in het buitenwater terecht kwam opnieuw kan overwinteren, om zomer 1997 weer aan de groei te raken. Maar situaties zoals in 1995 lijken toch primair te zijn veroorzaakt door de extreem warme zomer, met de daarbij behorende hoge watertemperatuur, na enkele zachte winters.

Er kan dus worden geconcludeerd dat, in tegenstelling tot destijds Waterpest, Grote waternavel in Nederland waarschijnlijk geen langdurige bedreiging zal vormen voor de inheemse flora of de recreatie. Of dit ook geldt voor Engeland met zijn mildere klimaat moet worden afgewacht.

1. W.J. Baas & W.J. Holverda, 1996. *Hydrocotyle ranunculoides* L.f.: infiltrant in waterland? *Gorteria* 21: 193–198.
2. Schiedam, Zoomweg, 26 september 1996 (B. van As).
3. Lisse, hoek Schouwstraat/Rooversbroekdijk, 16 september 1996 (W. Tamis).